

جمهوری اسلامی افغانستان
اداره مستقل ارگان های محلی
معینیت شاروالیها
ریاست عمومی حکومتداری شهری
رهنمود آموزشی جندر

سال ۱۳۹۶

پیشگفتار

شاروالی ها برای اداره امور شهری و تامین نیازمندی های عمومی ساکنان شهر ها در افغانستان ایجاد می شوند و جهت تحقق این مأموریت باید خدمات شهری را عرضه کنند و انکشاف زیربنایی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و محیط زیستی را رقم بزنند.

نیل به شهر خوب (مرفه، پایدار، مصون، همه شمول و قابل زنده گی) مستلزم تلاش های همگانی می باشد. هر ضلع مثلث شهری (شهر، شاروالی و شهروند) باید فعال باشد و فعالیت های سایر اضلاع را تکمیل کند. جای مسرت است که طی سالیان گذشته مردم نیز از رهگذر شورا های انکشافی محل و گذر بعلاوه شورای مشورتی شاروالی در پروسه حکومتمداری و انکشاف شهری دخیل شده اند و نتایج خوب را به ارمغان آورده اند.

مشارکت شهروندان در پروسه حکومتمداری و انکشاف در واقع ما را بسوی تحقق اصول و ارزش های حکومتمداری خوب می کشاند ولی مشارکت خوب نیز پیش شرط دارد که همانا ظرفیت می باشد.

با توجه به نیاز ظرفیتی شورا ها، این رهنمود تهیه شده تا باشد موثریت، کارایی و پاسخگویی برنامه های شهری تامین و افزایش یابد.

این رهنمود آموزشی با الهام از تجارب موفق شورا های صدرالذکر در شهر های مختلف افغانستان تهیه و تدوین شده است و در این راستا حمایت تخنیکی برنامه شهری اعمار صلح افغانستان AUPP - اداره اسکان بشر ملل متحد (UN-HABITAT) و حمایت مالی کشور شاهی هالند و اداره انکشاف و همکاری سویس ستودنی و قابل قدر است.

با در نظر داشت مفیدیت این رهنمود، بر شاروالی هاست تا در زمینه تطبیق این رهنمود با شورا های تحت پوشش خویش همکاری های تخنیکی مقتضی را مرعی دارند.

با احترام

معینیت شاروالی ها

اداره مستقل ارگان های محلی

مقدمه

امروزه حکومتمداری و انکشاف شهروند محور از اولویت های حکومت وحدت ملی افغانستان چون بدون مشارکت فعال شهروند نمی توان جامعه را بسوی امنیت، صلح، رفاه، ترقی، مصونیت و پایداری کشاند. مشارکت شهروندان در واقع دارای مزایای متعدد است:

- ایجاد و تقویت مالکیت شهروندان در برنامه های محلی
- جلب حمایت مادی و معنوی شهروندان از برنامه های محلی
- تسریع پروسه های انکشاف و کاهش هزینه پروژه ها
- ایجاد میکانیسم خوب مردمی برای حفظ و مراقبت از دست آورد های زیربنایی
- تقویت مشروعیت نظام از رهگذر افزایش رضایت شهروندان

با توجه به پالیسی های حکومت وحدت ملی، برنامه های ملی دارای اولویت و پلان استراتژیک معینیت شاروالی ها اداره مستقل ارگان های محلی، معینیت شاروالی ها در تشریک مساعی با شاروالی های ولایتی و برنامه های حمایوی اقدام به ایجاد شورا های انکشافی محل و گذر نمود تا باشد بسیج خوب مردمی صورت گیرد و نتایج فوق تولید شود.

واضح است که آموزش کلید موفقیت محسوب می گردد و بایستی روی آن سرمایه گذاری شود. ازینرو، ناگفته پیداست که ترویج و تعمیم حکومتمداری خوب نیز نیازمند ظرفیت پروری در بخش های مختلف می باشد.

در این رهنمود آموزشی روی کلیات جندر بحث شده است و مربی را کمک می کند تا در زمینه جندر برای شورا ها و شهرداری آموزش مقتضی را راه اندازی نماید.

مبني:

اين رهنمود در روشنايي مواد آتي ترتيب شده است:

- مواد هاي آموزشي جندر موسسه داکار
- مواد آموزشي برنامه ثبات در ساحات کليدي پروژه يو اس اي آي دي (USAID)
- مواد آموزسي جندر وزارت معادن، موسسه جي آي زيد و يو اس اس دي

اهداف:

اين رهنمود آموزشي جهت تحقق اهداف آتي تهيه و ترتيب شده است:

- ✓ رهنمايي آموزگاران در زمينه ارتقاي ظرفيت شورا هاي انکشافی محل و گذر و شهرداري در پيوند به امور جندر در تطبيق پروژه هاي انکشاف محلي
- ✓ رهنمايي تلاش هاي خود آموزي شورا هاي انکشافی محل و گذر و شهرداري در پيوند به امور جندر، در تطبيق پروژه هاي انکشاف محلي
- ✓ تعميم دانش مربوط به جندر شورا ها و شهرداري در راستاي تطبيق پروژه هاي انکشاف محلي

کاربران:

- شوراهاي انکشافی محل و گذر
- آموزگاران برنامه هاي حمايوي
- شاروالي هاي مراکز ولايات و ولسوالي ها

ساحه تطبيق:

اين رهنمود آموزشي براي ارتقاي ظرفيت شورا هاي انکشافی محل و گذر در محدوده شاروالي ها قابل استفاده مي باشد.

فهرست مندرجات

فصل اول:-

معرفی ورکشاپ و عقد قرارداد آموزشی:----- 11-12

فصل دوم:-

شناخت جندر:----- 21 -13

فصل سوم:-

انکشاف و نقش جندر در آن:----- 22-29

آجندای ورکشاپ جندر

تاریخ: -----/-----/-----

محل: -----

شماره	موضوع	شخص مسؤول	زمان	ملاحظات
روز اول				
1	آغاز پروگرام با تلاوت قرآنکریم	یک تن از اشتراک کننده گان	5 دقیقه	
2	معرفی ورکشاپ و ترتیب اصول آموزش	آموزگار و اشتراک کننده گان	20 دقیقه	
3	ارزیابی اشتراک کننده گان ورکشاپ آموزشی جندر قبل از برگزاری برنامه	آموزگار و اشتراک کننده گان	15 دقیقه	
4	فصل سوم شناخت جندر	آموزگار و اشتراک کننده گان	60 دقیقه	
5	وقفه چای	آموزگار و اشتراک کننده گان	20 دقیقه	
6	انکشاف و نقش جندر در آن	آموزگار و اشتراک کننده گان	100 دقیقه	
7	ارزیابی اشتراک کننده گان ورکشاپ آموزشی جندر بعد از برگزاری برنامه	آموزگار و اشتراک کننده گان	15 دقیقه	

پلان درسی رهنمود آموزشی جندر

زمان مورد نیاز برای این ورکشاپ: 1 روز

اهداف: رهنمود آموزشی جندر کمک مینماید تا اشتراک کننده گان موضوعات مهم و اساسی در مورد جندر و ضرورت آن در مصئونیت و انکشاف جامعه را دانسته و در تمام فعالیت های شورای انکشافی مردمی محل آنرا در نظر داشته باشند.

اشتراک کننده گان: (شورا های انکشافی، کارمندان شاروالی)

شماره	موضوع / فعالیت	زمان	فعالیت های فرعی	شیوه	شخص مسؤل	مواد
1	معرفی ورکشاپ و عقد قرارداد آموزشی	30 دقیقه	• تلاوت قرآن کریم • خوش آمدید به اشتراک کننده گان توسط آموزگار • معرفی خود و اشتراک کننده گان • ارزیابی ابتدایی ورکشاپ • ترتیب قرارداد آموزشی با استفاده از • بحث کوتاه در مورد قرارداد آموزشی	- تلاوت قرآن کریم - خوش آمدید - معرفی خودی توسط آموزگار و اشتراک کننده گان - خانه پری فورم ارزیابی - سوال و جواب، مباحثه	آموزگار، قاری صاحب، تمام اشتراک کننده گان	رهنمود آموزشی آجندای ورکشاپ فلپ چارت و مارکر، فورم ارزیابی

2	ارزیابی اشتراک کننده گان ورکشاپ آموزشی جندر قبل از برگزاری برنامه	15 دقیقه	توزیع فورم ارزیابی اشتراک کننده گان ورکشاپ آموزشی جندر قبل از برگزاری برنامه	- شیوه تشریح	آموزگار اشتراک کننده گان	رهنمود آموزشی فلپ چارت و مارکر
3	شناخت جندر	90 دقیقه	- جمع آوری نظریات اشتراک کننده گان در مورد جندر - تاریخچه جندر را به اشتراک کننده گان تشریح نمایید - فرق بین جندر و جنس را با ارایه مثال ها تشریح نماید - عدالت حقوقی جندر، برابری یا مساوات جندر را بیان نمایید - تحلیل مسایل جندر، ضروریات جندر و تعهد نامه رفع هر نوع تبعیض علیه زنان را بیان نمایید	- طوفان مغزی با نشان دادن تصاویر، سوال و جواب، مباحثه - تشریح، لکچر، مباحثه - تشریح و بیان نمونه ها و مثال ها - لکچر، سوال و جواب - تشریح، سوال و جواب، مباحثه - شیوه تمثیل	آموزگار و اشتراک کننده گان	رهنمود آموزشی، مارکر فلپ چارت، تمثیل

			• نقش جندر را توسط اشتراک کننده گان تمثيل نماييد			
4	انكشاف و نقش جندر در آن	90 دقيقه	• فورمه را خانه پوري نموده و نقش خانم ها و اقايمان را در مورد فعاليت هاي انكشافي يادداشت نماييد • جندر منحيث يك موضوع انكشافي را با فكتور هاي جندر و غربت تشريح نماييد • نقش هاي جندر را تشريح نموده و تمثيل نماييد • ضرورت هاي جندر را تشريح نماييد	- طوفان مغزي و خانه پوري فورمه - شيوه، لكچر، تشريح، سوال و جواب، مباحثه - لكچر، سوال و جواب، تمثيل - كار گروهی، تشريح و تمثيل جندر	آموزگار و اشتراك كننده گان	رهنمود آموزشي، فورمه جات موجود در رهنمود، ماركر، فلپ چارت
5	ارزيابي اشتراك كننده گان ورکشاپ آموزشي جندر قبل از برگزاري برنامه	15 دقيقه	• توزيع فورم ارزيابي اشتراك كننده گان ورکشاپ آموزشي جندر قبل از برگزاري برنامه	- شيوه تشريح	آموزگار اشتراك كننده گان	رهنمود آموزشي فلپ چارت و ماركر

ارزیابی اشتراک کننده گان ورکشاپ آموزشی جندر قبل از برگزاری برنامه

یادداشت آموزگار:

1. آموزگار به اشتراک کننده گان توضیح بدهد که قبل از هر برنامه ارزیابی اشتراک کننده گان جهت سنجش یادگیری آنها و موفقیت آموزگار لازم است.
2. آموزگار اشتراک کننده گان را آماده ارزیابی سازد.
3. آموزگار زمان مشخص برای ارایه پاسخ ها و خانه پری فورم را اعلان نماید.
4. آموزگار فورم ذیل را به اشتراک کننده گان توزیع کند.
5. آموزگار از پروسه نظارت دقیق نماید تا اشتراک کننده گان باهم صحبت نکنند و هرکس مطابق معلومات خود پاسخ بدهد.

ارزیابی اشتراک کننده گان ورکشاپ آموزشی جندر قبل از برگزاری برنامه

لطفاً فورمه ذیل را به دقت خانه پری نموده و نظریات خویش را ارایه بدارید.

بخش اول:

سوالات ذیل را به شکل تشریحی جواب دهید.

سوال اول:

آیا قبلاً در ورکشاپ تحت عنوان جندر اشتراک نموده اید؟ اگر بلی، چی وقت در کجا و توسط کی دایر شده بود؟

جواب:

سوال دوم:

در مورد ضروریات جندر چی میدانید بیان نمایید؟

جواب:

سوال سوم:

نقش جندر در انکشاف چی است؟

جواب:

بخش دوم:

لطف نموده سوالات ذیل در جدول را به اساس معلومات ذیل علامت (✓) گذاری نمایید.

(5= آگاهی بسیار بلند، 4= آگاهی خوب، 3= آگاهی کم، 2= من در باره این موضوعات آگاهی داشتم، 1= من در باره این موضوعات هیچ نمیدانم)

شماره	شاخص ها	1	2	3	4	5
1	در مورد معینیت شاروالیها/ اداره مستقل ارگانهای محلی آگاهی دارم					
2	در مورد شناخت جندر آگاهی دارم					
3	در مورد نقش جندر در انکشاف آگاهی دارم					
4	ضروریات جندر را میدانم					

فصل اول

معرفی ورکشاپ و عقد قرارداد آموزشی

اهداف آموزش:

در پایان این بخش اشتراک کنندگان قادر خواهند شد تا:

- با هم معرفی شده و یکدیگر را بشناسند
- قرارداد آموزشی (روش با آموزگار) را که در حقیقت تشریح کننده اساسات این ورکشاپ آموزشی می باشد، درک نمایند
- مذاکره مجدد در یک پروسه مشورتی روی معیارها و قوانینی که پیشبرد کار آموزشی این ورکشاپ را به شکل مؤثر رهنمایی میکند
- ارزیابی قبل از آموزش
- تشریح اجندای ورکشاپ

لکچر، بحث، معلومات، سوال و جواب، خانه پری فورم ارزیابی قبل از آموزش "رهنمایی های پلان درسی را در نظر بگیرد"

شیوه:

فعالیت اول:

آموزگار ورکشاپ را با تلاوت چند آیات از قرآن کریم آغاز مینماید. متعاقباً خود را به اشتراک کننده گان معرفی نموده، عناوین و موضوعات ورکشاپ را مختصراً مورد بحث قرار میدهد. بعد از معرفی کوتاه برنامه، اشتراک کننده گان خود را معرفی مینمایند.

فعالیت دوم:

عقد قرارداد و ترتیب قوانین برای ورکشاپ:

با استفاده از مینود سوال و جواب آموزگار میتواند اشتراک کننده گان بپرسد تا چی اصول و مقررات در جریان ورکشاپ رعایت گردد و همه به آن مسؤل باشند. آموزگار میتواند نظریات اشتراک کننده گان را روی فلپ چارت یادداشت نموده و آن را تاختم ورکشاپ در یک جای مناسب که برای همه قابل دید باشد به نمایش بگذارد.

کوشش شود تا مقررات از زبان اشتراک کننده گان شنیده شود ولی موضوعات ذیل نیز میتواند قابل ذکر باشد.

۱. رعایت وقت: هر شخص میتواند در وقت معینه که از طرف اشتراک کننده گان و آموزگار تعیین میشود، حاضر گردد.

۲. احترام به نظریات همدیگر: تذکر گردد که درجریان ورکشاپ هر نظر راجع به موضوع محترم دانسته میشود و باید احترام گردد و به آن گوش داده شود.

۳. خاموش نمودن موبایل همراه: شاید بعضی اوقات ضرورت باشد که از موبایل استفاده گردد ولی کوشش شود تا بدون مزاحمت به دیگران به بیرون رفته و موبایل خویش را جواب دهند.

۴. بحث خارج از موضوع: هیچ کس نباید خارج از موضوع درسی بحث نماید تا از ضیاع وقت جلوگیری بعمل آید.

۵. پابندی و احترام به اصول ذکر شده: این اصول به اساس نظریات اشتراک کننده گان ساخته شده پس مطابق به اصل شماره ۲ هر شخص مکلف است تا در جریان ورکشاپ این اصول را مراعات نمایند.

فصل دوم

شناخت جندر

اهداف آموزش:

در پایان این بخش اشتراک کننده گان قادر خواهند شد تا:

- مفهوم کلمه جندر را بدانند
- معنی لغوی و اصطلاحی کلمه جندر را بدانند
- تحلیل جندر را بدانند
- تحلیل و تجزیه مسایل جندر را بدانند

لکچر، سوال و جواب، مباحثه، طوفان مغزی

شیوه:

فعالیت اول:

در ابتدا آموزگار تصویر ذیل را به اشتراک کننده گان شریک نموده و نظریات آنها را روی فلپ چارت یادداشت مینماید.

فعالیت دوم:

بعد از جمع آوری نظریات اشتراک کننده گان آموزگار موارد ذیل را با آنها شریک ساخته و همچنان بحث مینمایند که هدف اساسی جندر و مساوات جندر چیست.

تاریخچه جندر و دورنمای آن:

جندر به عنوان یک مفهوم به مرور زمان تحول یافته است. با آغاز نهضت ها جهت دفاع از حقوق زنان شروع و همگام با کمپاین های که در برابر ظلم و به حاشیه راندن زنان در انکشاف میشد، ادامه یافته است. این مبارزات منجر به دفاع از زنان در برابر تبعیض ها شده است.

چهار دوره ذیل در تاریخ جندر مشاهده میشود:

الف- دهه 1970:

به عنوان برابری، در این دهه مسئله زنان انکشاف نمود و تاکید فراوان در باره شامل ساختن زنان در انکشاف بود.

ب - دهه 1980:

در این دهه مسئله زن در توسعه کنار گذاشته شد و استفاده از کلمه جندر برای شامل ساختن نظریات و نگرانی های هر دو جنس (مرد و زن) در برنامه ها و فعالیتهای انکشافی شروع شد.

ج - دهه 1990:

برنامه های جندر شروع شد. اما اصطلاح جندر به دلیل رویکرد موضوع محوری قبلی " زن در توسعه " تنها معادل به زنان پنداشته شد چرا که در آن موضوع محوری بیشتر در مورد فعالیتهای زنان بوده است.

د - دهه 2000:

تأکید بر زن و مرد است و طراحی پالیسی جندر که به موضوع و عوامل عدم توازن جندر در انکشاف میپردازد و عدالت جندر و نهادینه شدن آن را حمایت و ترویج مینماید.

شناخت کلمه جندر:

به اساس علم لغت کلمه جندر یک کلمه استعاره میباشد که از زبان عربی کلمه جنین استعاره شده و در زبان انگلیسی به حیث اسم عام استفاده میشود. البته جنین آن طفل را میگوید که در شکم مادر میباشد. علم جنین علم است که از کیفیت طفل در شکم مادر بحث میکند. این علم ثابت نموده که جنین مرحله ی است که مذکر و مونث آن شناخته نمی شود. بنابر این کلمه جندر کلمه است که به هر دو (مذکر و مونث) دلالت میکند.

مفهوم لغوی و اصطلاحی کلمه جندر:

جندر در لغت اسم عام را گویند که به جنس اطلاق میشود و در اصطلاح به حقوق، مسؤولیتها، مکلفیت ها، صلاحیت ها، امتیاز سهمی شدن در امورات زنده گی هر دو مرد و زن یکسان دلالت میکند. پس این کلمه دو بحث دارد - از لحاظ لغوی بیولوژیکی و از لحاظ مفهوم اصطلاحی خود به موضوع اجتماعی ارتباط دارد.

مفهوم جندر:

وقتیکه از کلمه جندر نام برده میشود هدف عبارت است از: نقش و مسؤولیت های افراد (زنان و مردان، دختران و پسران) در جامعه میباشد.

- نقشی که از طرف روابط اجتماعی، کلتوری، مذهبی، سیاسی و اقتصادی برای افراد جامعه داده میشود، عبارت از جندر است.
- جندر عبارت از قواعد و اصولی است که از طرف جامعه تهداب گذاری شده که وظایف، مسؤولیت ها و نقشهای افراد جامعه (زن و مرد) را تعیین مینماید. عوامل سازنده این ساختار ملیت، مذهب، عمر، رسم و رواجها، فرهنگ و عنعنات میباشد.
- جندر به شیوه عملکرد، طرز تفکر، سلوک، رفتار و ارزشهای اجتماعی مربوط به زنان و مردان ارتباط میگیرد که توسط اجتماع تعیین میشود.
- جندر یک موضوع اجتماعی بوده و به نقش و مسؤولیت های زنان و مردان ارتباط میگیرد که از نظر اجتماعی تعیین میشود یعنی نقشها و روابط جندر فطری و ذاتی نبوده لذا قابل تغییر است.
- جندر از شناخت (ما کی هستیم؟) ریشه میگیرد که به عقاید، فرهنگ، رسوم و عنعنات ما مربوط میباشد.

فرق بین جندر و جنس:

جنس Sex	جندر Gender
• یک امر طبیعی است • بیولوژیکی است • در زمان تولد تثبیت میگردد • تغییر پذیری ندارد	• جامعه آنرا میسازد • بیولوژیکی نیست • در زمان تولد ثابت نمیگردد • تغییر پذیری دارد

عدالت حقوقی جندر Gender Equity:

این اصطلاح از کلمه انگلیسی economics، اقتباس شده و مفهوم آن دادن منفعت به هر فرد و یا گروه به اندازه ی که آنها سرمایه گذاری نموده اند، با توجه به سرمایه ابتدایی آن میباشد.

تساوی حقوقی جندر پروسه ای است که در طی آن فرصتها و چانسهای پیشرفت و انکشاف بطور مساویانه برای زنان و مردان فراهم گردد. یک طرز تفکر منصفانه و عادلانه این است که زنان اغلباً در موقعیت مناسب قرار ندارند تا بتوانند مثل مردان از فرصتها و امکانات، بطور درست استفاده نمایند. و برای جبران این نابرابری و تأمین انصاف و عدالت برای زنان، باید اقدامات عملی و مؤثر برای تقویه خود اعتمادی، ظرفیت ها و تجارب زنان صورت گیرد. داشتن یک دید منصفانه جندر در واقع وسیله ی برای رسیدن به برابری جندر است.

نمونه های از عدالت حقوقی جندر: Examples of gender equity

- تقویه تشکیلات زنان، بالا بردن سطح سواد در میان آنان، تقویه مدیریت و مهارتهای تبلیغاتی برای آنان تا از این طریق بتواند ظرفیت های زنان را در تعاملات مؤثر با مردان در سطح جامعه افزایش داد.
- ایجاد نوع سهمیه برای زنان در پوستهای خدمات ملکی.
- حمایت از مشارکت سیاسی زنان و تشویق والدین در فرستادن دختران شان در مکاتب.
- ایجاد نوع تغییرات در دستگاه ها تا زنان نیز بتوانند در کارخانه ها و فابریکات محصولات و تولیدات داشته باشند.
- فراهم نمودن مواد غذایی برای تعلیم و آموزش.

برابری جندر (Gender Equality):

برابری جندر این است که زنان و مردان از حقوق، دسترسی، آزادیها و فرصتهای مساوی برخوردار باشند. زنان و مردان بطوری اختصاصی باید هیچ امتیاز به اساس مرد بودن و زن بودن نباشد. برابری جندر به معنی این است که زنان و مردان از شرایط و امکانات مساوی برابری ابزار و به ظهور رساندن استعدادها و توانمندیهای بالقوه شان برخوردار باشند. و آنان بطوری مساویانه باید فرصت این را داشته باشند تا بتوانند در روند انکشاف سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی کشورشان سهم گرفته و نقش شان را ایفا نمایند. و از نتایج حاصله این پیشرفت ها بطور مساویانه استفاده نمایند. مساوات و برابری برای انکشافات بشری و تأمین صلح بسیار ضروری میباشد. همچنان برابری جندر بمعنی این نیست که مردان و زنان بصورت همدیگر متوسل گردند و با هم یکی باشند، بلکه بمعنی این است که فرصت ها و امکانات آنان مساوی باشد.

خلاصه برابری جندر بمعنی این است که زنان و مردان از حیثیت و موقعیت واحد برخوردار باشد. بخاطر وضع نا برابری کنونی، دستیابی به اهداف فوق و بدون توسعه توانمندی های زنان امکان پذیر نخواهد بود. هم موضوع برابری و هم توسعه توانمندی های زنان هر دو برای دستیابی به امنیت سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و محیطی بسیار مهم و ضروری میباشد.

نمونه های از برابری جندر (Examples of Gender Equality):

- تدوین قوانین، پالیسی و مقررات که برخورد مساویانه با مردان و زنان داشته باشد. (بطوری مثال: تأمین حقوق قانونی در ارث و ملکیتها برای زنان، امتیازات تقاعدی، قوانین کار، پالیسی های مناسب برای قرضه های بانکی).
- حضور مساویانه زنان و مردان در سازمانها، نهادهای اداری و مؤسسات.
- بهبودی در رفتارهای مساویانه با دختران و پسران در فامیلها و مکاتب.
- در بنگلادیش، یک زن بیوه اگر بخواهد از مزایای تقاعدی شوهر متوفی اش استفاده نماید، باید تصدیق نامه داشته باشد تا نشان دهد که وی دوباره ازدواج نکرده است. در حالیکه یک مرد اگر بخواهد از مزایای تقاعدی همسر متوفی اش استفاده نماید به ارایه چنین مدرک نیاز ندارد. این یک نمونه از رفتارها و برخورد های غیر عادلانه است که با زنان صورت میگیرد.

تحلیل جندر (Analyzing of Gender):

تعریف تحلیل:

عبارت از حل کردن و گشودن طریقه ی که به منظور بدست آوردن یک هدف باشد را تحلیل گویند

تحلیل جندر که نشان دهنده طریقه های مختلف زنده گی روزانه زنان و مردان میباشد و به اساس آن تاثیرات متفاوت انکشاف بالای زنان و مردان مطالعه میشود. این تحلیل کمک میکند تا معلومات خود را با در نظر داشت جندر درجه بندی نموده، ارزش و تقسیمات کار را در تمام مراحل زنده گی زن و مرد دانسته و بر اساس اثرات کار تصامیم بر نامه های خاصی را (برای زنان و مردان) طرح نموده که سبب انکشاف گردد.

نابینایی مسایل جندر (Gender Blind):

اشاره به شخصی است که از شناخت حقیقت نقش زن و مرد در زنده گی اجتماعی عاجز و نابینا است.

شناخت مسایل جندر (Understanding Gender Issue):

مسایل زنان و مسایل جندر در افغانستان نسبتاً عناوین جدید اند. هر کس میخواهد که در این مورد معلومات جدید کسب نماید. در ذهن سوال های زیادی را در این زمینه خطور مینماید از قبیل اینکه آیا مسایل جندر مسایل زنان است؟ و آیا جندر تنها به زنان اطلاق میشود؟ آیا در مسایل جندر زنان و مردان مساویانه شامل اند؟ شاید هر کس نظریات متفاوتی در مورد داشته باشند. در اینجا جوامع که مردها همه چیز را تحت کنترل خود دارند (جامعه مرد سالاری) راجع به زن ها که در این جامعه مهم نبوده و مورد توجه قرار نگرفته اند بحث خود را آغاز مینمائیم، و این بخاطری که مسایل نصف نفوس جوامع را مورد توجه قرار داده باشیم . مگر بخاطر باید داشت که مسایل جندر مردها را نیز دربر میگیرد. زمانیکه از مسایل جندر صحبت مینمائیم ما مطالب پیرامون ضروریات عمومی زنان، ضروریات بخصوص زنان، ارتباطات جندر، مسایل جندر در جوامع که مردان همه چیز را تحت تسلط شان دارند، بحث مینمائیم.

1- ضروریات عمومی زنان (Women's General Need):

ضروریات اساسی تمام افراد (زن و مرد) با هم هیچ فرق نداشته زیرا ضرورت به هوای صاف، آب، خدمات صحی، مصونیت و غیره که از جمله حقوق بشر بوده و همه افراد به آن نیاز دارد که در این مورد مسئله جندر و جنس رول ندارد.

2- ضروریات ویژه زنان (Women's Special Needs):

این ضروریات زنان به اساس مسایل بیولوژیکی با مردان کاملاً فرق میکند و مطلقاً به زنان تعلق میگیرد. و این هم شامل مسایل جندرمیشود، اما تنها ارتباط مطلق به زنان دارند. مثلاً: مراقبت های صحی (دوران حاملگی، زمان ولادت و بعد از ولادت) که از جمله ضروریات خاص زن ها بشمار میرود، ولی موضوع تنظیم خانواده (کنترول اطفال) از جمله ضروریات بخصوص زنان بوده، چون در اثر زایمان تأثیرات منفی متوجه کسی است که طفل به دنیا میآورد ولی توجه نکردن به مشکل و ندادن حق تصمیم گیری به زنان خود بخود مسایل جندر را به میان میآورد.

3- ارتباطات جندر

ضروریات اساسی مختلف زنان و مردها را که ناشی از نقشهای بخصوص آنها در جامعه و تقسیمات کار از نگاه جندر میباشد را دربر میگیرد.

بطور مثال: اگر زن مسؤل کار های خانه باشد:

تهیه آب برای خانواده یک رابطه بخصوص جندر میباشد. و اگر نقش آنها بحیث مراقبت کنند اطفال باشد. بدین معنی است که زن ها یک رابطه بخصوص در مورد صحت و فراهم آوری تسهیلات صحی به اطفال و یا تعلیم و تربیه آنها دارند. که این همه مسؤلیتها را (Gender Concern of Women) گویند. ولی در این باره از آماده ساختن سهولت ها برای زنان چشم پوشی بعمل آمده و هیچگاه در موارد متذکره از زنان نظریات اخذ نگردیده است.

تحلیل و تجزیه مسایل جندر (Analysis of Gender Issues):

مسئله جندر زمانی مطرح می‌گردد که ضرورت زنها به تناسب مردها در نظر گرفته نشده، فامیل، اجتماع و یا حکومت به آنها ارزش قایل نباشند. چون موقف تصمیم‌گیری را مرد ها دارند، لذا باید زنها از تصمیم‌اخذ شده مردها اطاعت نمایند که این تقسیمات را زنها غیر عادلانه خوانده و ذهناً به آن قانع شده‌اند.

مسایل جندر میتواند در سه سطح تحلیل و تجزیه شود، تفاوت جندر، تبعیض جندر، ستم جندر. این بررسی به ما کمک خواهد نمود تا اسباب مسایل جندر را بدانیم، و به صورت درست هر نوع تبعیض مرد علیه زن و یا زن علیه مرد را طور سیستماتیک بفهمیم.

تفاوت جندر:

تفاوت جندر عبارت از یک تفاوت قابل اندازه در عوامل اجتماعی و اقتصادی بین زن و مرد، دختر و پسر که به سبب تفاوتها در نقشهای جندر آنها به وجود می‌آید است. این یک تفاوت مذکر و مؤنث نیست، زیرا که ازین تفاوت یک مسئله جندر وقتی به میان می‌آید که تفاوت جندر واضح و روشن باشد، طوریکه زنان و مردان آگاه‌اند. (آگاه میتوانند شوند) که این تفاوت در ارایه خدمات عامه برای زنان به مقایسه مردان وجود دارد. زنان در چنین موارد خوشنود نیستند، آنها چنین احساس دارند که ارباب اختیار (مردها) از حقوق صحی آنها و در مقابل کار ساختمانی سرک چشم‌پوشی نموده‌اند.

تبعیض جندر:

تبعیض جندر یک تفاوت منظم (سیستماتیک) در رفتار و معاملات میباشد که به یک جندر به مقایسه جندر دیگر داده میشود. البته بوجود آمدن این حالت ناگهانی و تصادفی نبوده، عوامل و علت‌های دارد که تفاوت جندر در نتیجه تبعیض جندر بوجود می‌آید.

مثال:

- رسم و رواج طویانه (قیمت عروس) حال آنکه برای داماد قیمت پرداخته نمیشود.
- قوانین دولتی: که ضرورت به حقوق علیحده برای خانمها دارد (کار نکردن در دفاتر عامه) و یا رفتار متفاوت به مقابل زن و مرد.
- در سطح فامیل: تصمیم‌گیری درباره تحصیلات عالی پسران و نگهداشتن دختران در خانه و کمک در امور منزل.

تعهد نامه رفع هر نوع تبعیض علیه زنان (CEDAW):

در سال ۱۹۷۹ از طرف مجمع عمومی ملل متحد این سند آگاهی از حقوق زن قبول شد. این تعهد نامه شامل ۳۰ ماده بود، که نکات اساسی آن قرار ذیل می باشد.

- از بین بردن هر نوع برتری، ترجیح و تعصب به اساس جنس در عرصه آزادی بنیادی سیاست، اقتصاد، اجتماع، فرهنگ، مدنیت و غیره.
- با قبول این تعهد نامه دول مختلف بصورت جدی در مورد توجه کند.
- مساوات اساسی زن و مرد در چوکات شرعی رعایت گردد.
- تأسیس محاکم برای رسیده گی به موضوعات جندر.

ستم جندر:

ستم جندر عبارت از تبعیض منظم یک جنس بالای جنس دیگر جهت تأمین امتیاز می باشد. معمولاً این عمل در تحت تسلط مردان بوده که بالای زنان در خانه، اجتماع و حکومت در سراسر جهان روا میدارند تا امتیاز شانرا نگهدارند.

مثال: مردها ممکن است ادعا بکنند تصامیم را که ایشان اتخاذ میکنند به مفاد خانواده می باشد، لکن تأثیر عمده آن در نگهداری سلطه شان در مالکیت تمام منابع (جایداد، زمین، پول، مواشی، اعضای خانواده، ترانسپورت، و تصمیم گیری) می باشد. حال آنکه زنان در تهیه چنین منابع سهم بزرگی را ایفا میکنند.

چوکات تحلیل جندر:

- کدام طرز العمل ها در انکشاف بالای شما تاثیر میکند ؟
- چه فعالیت های را زنان و مردان انجام میدهند ؟
- کدام منابع را زنان و مردان در دست دارند که باهم کار میکنند؟ کی از منابع نفع میبرد؟ کی کنترل منابع را در دست دارد؟
- چگونه میتوانید تا مردان و زنان را در پروگرام انکشافی بهتر شامل سازید ؟

فصل سوم

انکشاف و نقش جندر در آن

اهداف آموزش:

در پایان این بخش اشتراک کننده گان قادر خواهند بود تا:

- مفهوم انکشاف را بدانند
- عوامل تأثیر گذار بالای انکشاف را بدانند
- نقش جندر در انکشاف را بدانند
- ضرورت های جندر را بدانند

سوال و جواب، لکچر، مباحثه،

شیوه:

فعالیت اول:

در ابتدا آموزگار فورمه ذیل را روی فلپ چارت تحریر میدارد و نظریات اشتراک کننده گان را به اساس رای آنها جمع آوری مینماید.

این فعالیت ها توسط کی ها انجام میگردد.

فعالیت	زنان	مردان
1- آشپزی :		
2- مسئول فعالیت خانه:		
3- دهقانی:		
4- پرستاری:		
5- خیاطی:		
6- رهبر محلی:		
7- مادر بودن:		
8- داکتر:		
9- رهبر سیاسی:		
10- رئیس فامیل:		
11- نان آور:		

فعالیت دوم:

بعد از جمع آوری نظریات اشتراک کننده گان آموزگار نظریات آنها را به اساس ارقام مقایسه مینماید، و هدف کلی فعالیت های زنان و مردان را در اقتصاد و پیشرفت جامعه بیان میدارد.

فعالیت سوم:

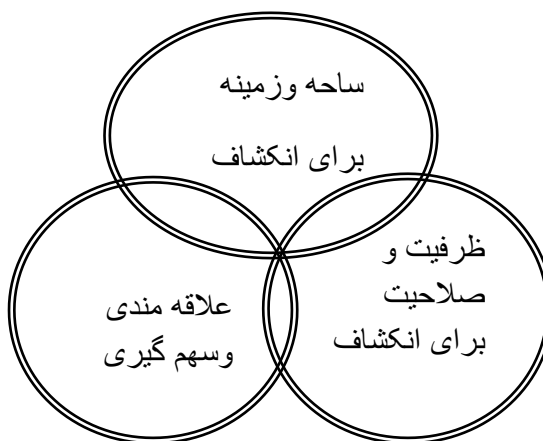
آموزگار موضوعات ذیل را با استفاده از میتود لکچر و مباحثه با آنها شریک سازد.

تعریف انکشاف :

بطور فشرده میتوانیم انکشاف را تغییر مثبت دروضع زنده گی مردم جامعه تعریف نمود اما انکشاف دارای مفاهیم مختلف میباشد که قرار ذیل است.

- آوردن تغییرات مثبت
- دادن قدرت به مردم
- فرهنگ را در نظر گرفتن (اصلاح رواجهای مردم)
- بهتری در وضع اقتصادی و معیشت زنده گی مردم
- کم شدن فقر و غربت
- متکی شدن مردم به خود (تداوم و خود اعتمادی)
- اصلاح و بهتر شدن وضع کیفی مردم

فکتور های مؤثر برای انکشاف:

فکتور های غربت:

- عدم قدرت و صلاحیت
- ضعف جسمی و فیزیکی
- عدم سهمگیری (گوشه نشینی)
- آسیب پذیری
- عدم تعلیم و تربیه
- عدم استفاده از منابع

مشکلات در راه پیشرفت اقتصادی جامعه

- تقسیم سرمایه غیر عادلانه.
- جنگ و جنایات
- عدم ثبات سیاسی
- پلان گذاری نا منظم
- بی عدالتی
- عدم موجودیت تعلیم و تربیه

جنر منحيث يك موضوع انكشافی:

تمام افراد جامعه (زنان و مردان) میتوانند در باز سازی جامعه رول مؤثر داشته باشند. رول و نقش های جنر در هر جامعه نظر به قانون، نورم های مذهبی، حالات اقتصادی، ارزش های کلتوری و فعالیت های تولیدی فرق میکند. طوریکه زنان در بعضی جوامع مسؤل کارهای خانه از قبیل: محافظت اطفال، امور صحی فامیل، آشپزی...و غیره میباشند. اگر به کارهای که زنها در خانه انجام میدهند، ارزش اقتصادی واضح است که عاید قابل ملاحظه در سطح فامیل و جامعه بوجود خواهد آمد. همچنان زنان در فعالیت های تولیدی چون کارکردن در فارمها، فابریکه ها، کار در مؤسسات دولتی و غیردولتی نقش های مهم دارند. و از طرفی هم یکی از نقش های مهم دیگر زنان کار های تولیدی بوده و این بخاطری مهم است که زیر بنا، بقای بشر و انکشاف را تشکیل میدهد. خلاصه اینکه زنان در تمام ساحات زنده گی کار های عایداتی و غیرعایداتی را انجام میدهند. ولی باید بخاطر داشت که تداخل در یکی از عرصه ها عرصه دیگر را متأثر میسازد و همچنان زنان اکثراً کارهای ثقیل را انجام میدهند و این ثقلت کار ایشان را از سهم گیری در پروژه های انکشافی باز میدارد. یعنی اگر زنها در کارهای انکشافی (زراعت و تولیدات و غیره) سهم گردند، واقعی است که برای انجام کارهای دیگر (تهیه غذا و مراقبت اطفال) وقت نخواهد داشت.

تحلیل و تجزیه نقش ها و ضرورت های جندر

الف - نقش جندر:

نقش های جندر را میتوان در بخش های سه گانه: تولیدی، تولدی و اجتماعی که بخشهای عمده و اساسی فعالیت های روزانه اشخاص را تشکیل میدهد، مورد مطالعه قرار داد.

1- نقش تولدی:

نقش تولدی ارتباط نا گسستگی به خود جامعه دارد، زیرا این شامل بار آوردن اطفال که دوام و بقای بشریت محصول و مدیون آن است، میگردد. همچنان بر تمام فعالیت ها مانند توجه و نگهداری امور خانه و اعضای آن میشود. اکثراً در جوامع عنعنوی نسبتاً بیشتر گسترده تربوده اعضای فامیل مثل شوهر، خانم، اطفال، خسر، خشو و بعضی اعضای مؤقتی مانند مهمانان را نیز در برمیگیرد. علاوه بر آن برخی از وظایف عمده دیگر از قبیل آماده ساختن پوشاک، مراقبت از صحت تمام اعضای فامیل، جمع آوری مواد سوخت، تهیه آب، مراقبت از حیوانات خانگی، کار آشپزخانه و حویلی، تنظیم امور خارجه و نظافت، بوجود آوردن و حفظ روابط با شبکه اناث نیز بر آن مشتمل میگردد. کار تولدی زیربنای بقای بشر و انکشاف را تشکیل میدهد. زنها به مثابه مادر اکثراً در مقابل انکشاف جسمی، روانی، تعلیمی و اجتماعی اطفال خود مسئولیت دارند، اگر کمی و نقصی وجود داشته باشد، مادران مسؤل قرار میگیرند.

2- نقش تولیدی :

این نقش تولیدی ارتباط به تولید اموال خدمات قابل استفاده خانه و تجارت که شامل باغبانی، ماهیگیری، تجارت، خدمات که شامل کارمندان و استخدام خودی میباشد، میگیرد. لکن پرداخت میتواند که به شکل پول یا تبادل خدمات با جنس صورت گیرد. مردها و زنها هر دو میتوانند در فعالیت های تولیدی شامل باشند لیکن نقشها و مسئولیت های شان اکثراً به اساس تقسیمات جندر خواهد بود. کار تولیدی بصورت عموم آن فعالیت های را که مردها انجام میدهند محسوب میگردد.

بطور مثال: در جامعه شهری یک مرد به حیث یک افسردولتی و خانم آن به حیث یک معلم کار میکنند، معلمی به صورت گسترده به حیث یک وظیفه مناسب برای خانم ها قبول شده است. زیرا ارتباط به اطفال و شاید هم به حیث یک پست مسلکی و یا یک نقش رسومی که توسط مادرها اجرا میشود، بررسی شده است.

یا: اگر یک مرد از تخم برای فروش و یا چوپه گیری استفاده میکند، این یک کار تولیدی حساب میشود. اگر یک زن عین کار را انجام میدهد این از جمله کارها یا وظایف امورخانه شناخته میشود و هیچ وقت کار محسوب نمیکردد که به حیث نان آورخانه شناخته شود.

3- نقش اجتماعی :

کار نقش اجتماعی به سازمانها و گروپ های خدمات اجتماعی مربوط بوده که به صورت عمومی در بر گیرنده مجالس و محافل میباشد. همچنان شامل هماهنگ ساختن سعی و تلاش و ارتقای خدمات اجتماعی، امنیتی و یا حفاظت (شوراهای محل/ جرگه) و اشتراک در گروپ ها، سازمانها، فعالیت های سیاسی و منطقوی نیز میباشد .

یکی از مثال های عمده در افغانستان نقش اجتماعی مسجد است که اکثراً مجالس در مساجد دایر میگردد.

کارهای اجتماعی بصورت عموم رایگان یا افتخاری است و اکثراً وقت زیاد را دربرمیگیرد و برای بهتر بودن مسایل فرهنگی و مذهبی اجتماعات ضروری است و میتواند یک راه مثمر برای سازمان های اجتماعی و کارکردن جهت خود کفایی یک اجتماع باشد و جندر همچنان در آن مراعات میگردد.

ب - ضرورت جندر:

همه افراد بشر نوعی از ضروریات مشخص بنیادی دارند. اگر قرار باشد که بشر زنده بماند و رشد یابد این ضروریات باید برآورده شود، فرق نمیکند که کی در کجا زنده گی میکند، مرد است یا زن، جوان است یا پیر، ضروریات همه یکسان اند. ضرورت های اساسی زنها و مردها هیچ فرق نمیکند مانند هوا، آب، خواب، غذا، دوا و غیره که در این موارد مسئله جندر هیچ نقش ندارد. ضرورت ها به اساس مسایل بیالوژیکی و فیزیکی بین مردها و زنان فرق میکند. مثلاً کلینیک های نسایی و ولادی، کلینیک حمایتی طفل و مادر و غیره.

مسئله جندر وقتی مطرح میگردد که زنها از ظلم و بی عدالتی شکایت کنند که ضرورت آنها قسمیکه لازم است مانند ضرورت مردها در نظر گرفته نمیشود و یا جامعه به آنها ارزش قایل نیست به علت اینکه زن در مقام تصمیم گیری نیست و باید از تصامیمی که توسط مردان اتخاذ میگردد، اطاعت کنند. همین تقسیمات صلاحیت غیرمتوازن منجر به عدم دسترسی آنها به منابع اقتصادی و اجتماعی میگردد.

ضرورت‌های مردم مانند نقش‌های شان یکسان نبوده و این ضرورت‌ها به دودسته تقسیم میشوند. ضرورت‌های عملی و ضرورت‌های که مربوط به موقف و مقام می‌گردد (معمولاً بنام ضرورت‌های استراتژیکی یا سوق الجیشی یاد میشود) که بصورت عادی به موقف و مقام اجتماعی تعلق میداشته باشد.

ا- ضرورت‌های عملی جندر:

✓ این ضرورت‌ها از جمله نیازهای مهم و اساسی زنده گی میباشد که بعضاً ممکن آنرا حقوق اساسی تلقی نمایند.

✓ این ضرورت‌ها در شرایط دشوار پدیدار میگردد.

✓ تقسیم‌بندی جندر در کارها و نقش‌های مشخص جندر به مسئولیت‌های حمل‌کننده نقش جندر ارتباط می‌گیرد.

✓ ضرورت‌های که از تقویت کردن زنها در نقش‌های تولدی (بدون مزد و تولید شناسایی نشده) ظاهر میشوند.

روابط موجود بین نقش‌های اجتماعی مردها و زنها متفاوت بوده که احساس رضایت برای ضروریات اکثراً نابرابری‌ها و در مقام دوم قراردادن مقام زنها را تداوم میبخشد.

مثالهای ضرورت‌های عملی جندر:

- مراقبت از صحت فامیل (بخصوص اطفال و بزرگان).
- غذا برای فامیل.
- تهیه آب.
- عاید برای تدارکات امور خانه (ظروف، بستره و پوشاک).

ب- ضرورت‌های استراتژیکی یا سوق الجیشی جندر:

✓ این ضروریات بعد از تحلیل و تجزیه در شکل و ساختمان قدرت در یک جامعه پیدا میشود که بصورت عموم همیشه موقف زنها را در مقام دوم نشان میدهند.

✓ بعد از آنکه این ضرورت‌ها مشخص شدند، طور طبیعی روابط بین زنها و مردها را به مقابله میگیرند.

- ✓ اگر مؤفقانه بود، آنها باید تقسیم بندی موجود جندر در کار را تغییر بدهند.
- ✓ مقاصدی که کنترل زنها را به طرف مساوات جندر زیاد میکند.

مثالها برای ضرورت‌های استراتژیک جندر:

- از بین بردن تبعیض های منسوب شده مثل حق داشتن زمین و ملکیت.
- داشتن حق انتخاب در قسمت وقت و تعداد تولد اطفال.
- کاهش در مسؤولیت های سنگین کارهای خانه و مراقبت اطفال.
- امحاء یا لغو حقوق تبعیضی غرض تعلیم، تربیه و کار.
- استقلال جهت دسترسی به منابع دیگر.
- اقدام و حمایت علیه خشونت ذکور بالای زنان.

ارزیابی اشتراک کننده گان ورکشاپ آموزشی جندر بعد از برگزاری برنامه

یادداشت آموزگار:

1. آموزگار به اشتراک کننده گان توضیح بدهد که بعد از هر برنامه ارزیابی اشتراک کننده گان جهت سنجش یادگیری آنها و موفقیت آموزگار لازم است.
2. آموزگار اشتراک کننده گان را آماده ارزیابی سازد.
3. آموزگار زمان مشخص برای ارایه پاسخ ها و خانه پری فورم را اعلان نماید.
4. آموزگار فورم ذیل را به اشتراک کننده گان توزیع کند.
5. آموزگار از پروسه نظارت دقیق نماید تا اشتراک کننده گان باهم صحبت نکنند و هرکس مطابق معلومات خود پاسخ بدهد.

ارزیابی اشتراک کننده گان ورکشاپ آموزشی جندر بعد از برگزاری برنامه

لطفاً فورمه ذیل را به دقت خانه پری نموده و نظریات خویش را ارایه بدارید.

بخش اول:

سوالات ذیل را به شکل تشریحی جواب دهید.

سوال اول:

آیا ورکشاپ جندر برای شما مفید بود؟ توضیحات ارایه بدارید.

جواب:

سوال دوم:

در ضروریات جندر چی میدانید بیان نمایید؟

جواب:

سوال سوم:

نقش جندر در انکشاف چیست؟

جواب:

بخش دوم:

لطف نموده سوالات ذیل در جدول را به اساس معلومات ذیل علامت (✓) گذاری نمایید.

(5= آگاهی بسیار بلند، 4= آگاهی خوب، 3= آگاهی کم، 2= من در باره این موضوعات آگاهی داشتم، 1=

من در باره این موضوعات هیچ نمیدانم)

شماره	شاخص ها	1	2	3	4	5
1	در مورد معینیت شاروالیها/ اداره مستقل ارگانهای محلی آگاهی دارم					
2	در مورد شناخت جندر آگاهی دارم					
3	درمورد نقش جندر در انکشاف آگاهی دارم					
4	ضروریات جندر را میدانم					

بخش سوم:

پیشنهادهات و نظریات خویش را در مورد سوالات ذیل ارایه بدارید.

سوال اول: - شما برای بهبودی ورکشاپ کدام توصیه های لازم را پیشنهاد مینمایید؟

جواب:

سوال دوم: - چه چیز زیادتیر در این ورکشاپ با مفهوم ویاارزش بود؟

جواب:

سوال سوم: - چه چیز در این ورکشاپ بی مفهوم و کم ارزش بود؟

جواب:

سوال چهارم: - آیا توقع چنین ورکشاپ ها را در آینده دارید؟ اگر بلی، روی چی موضوعات؟

جواب: